

Wyrok z dnia 16 czerwca 1999 r.

I PKN 127/99

Pozbawienie funkcyjnych działaczy związkowych wzmożonej ochrony trwałości stosunku pracy wymaga precyzyjnego i przekonującego uzasadnienia nadużycia prawa do tej ochrony (art. 8 KP w związku z art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Zbigniew Myszką (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 1999 r. sprawy z powództwa Dagmary J. przeciwko Zespołowi Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w O. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 20 października 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, pozostawiając mu orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 20 października 1998 r. zmienił zaskarżony przez pozwaną Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Oleśnicy wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Oleśnicy z dnia 15 maja 1998 r. [...], stwierdzający bezskuteczność wypowiedzenia umowy o pracę powódce Dagmarze J., w ten sposób, że oddalił powództwo, nie obciążając jej kosztami postępowania apelacyjnego.

W sprawie tej ustalono, że powódka była zatrudniona u pozwanego od dnia 1 października 1992 r. na podstawie umowy o pracę na czas nie określony w charakterze lekarza stomatologa. W związku z ogłoszeniem przez Burmistrza O. na dzień 7 maja 1998 r. kolejnego przetargu na wykonywanie stomatologicznych świadczeń

zdrowotnych w rejonie zapobiegawczo-leczniczym przychodni Nr 1 i 2 ZPZOZ w O. - pozwany pismem z 2 kwietnia 1998 r. zwrócił się do NSZZ „Solidarność” Służby Zdrowia Ziemi O. z zawiadomieniem o zamiarze rozwiązania umów o pracę na czas nie określony z 9 pracownikami poradni stomatologicznych, w tym z powódką. Pismem z 7 kwietnia 1998 r. ta organizacja związkowa zawiadomiła pozwanego o braku zastrzeżeń. W dniu 14 kwietnia 1998 r. pozwany wręczył powódce pismo o rozwiązaniu umowy o pracę z zachowaniem 3 miesięcznego okresu wypowiedzenia. Jako przyczynę wypowiedzenia wskazano zmniejszenie zatrudnienia z przyczyn dotyczących pracodawcy, związanych ze zmianami w organizacji świadczenia usług stomatologicznych. Pismem z 15 kwietnia 1998 r. powódka zwróciła się do pozwanego z prośbą o anulowanie dokonanego jej wypowiedzenia z uwagi na nieprzeprowadzenie właściwych uzgodnień z nowym związkiem zawodowym Pracowników ZPZOZ w O., w którym była członkiem komitetu założycielskiego. W dniu 28 marca 1998 r. odbyło się zebranie założycielskie Związku Zawodowego Pracowników Zespołu Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w O., na którym wyłoniono komitet założycielski, w skład którego weszła powódka. W dniu 7 kwietnia 1998 r. w Sądzie Wojewódzkim we Wrocławiu został złożony wniosek o zarejestrowanie tego związku, co nastąpiło postanowieniem tego Sądu z 27 kwietnia 1998 r.

Pozwany nie wykluczał możliwości anulowania wypowiedzenia w zależności od wyniku przetargu na usługi stomatologiczne, ale jednocześnie informował o braku wiadomości dotyczących powstania komitetu założycielskiego trzeciego związku zawodowego. Zarówno we wniosku o rejestrację, jak też w piśmie z 4 kwietnia 1998 r. do strony pozwanej, informującym o założeniu nowej organizacji związkowej, pełnomocnik założycieli tego związku zawodowego, będący równocześnie pełnomocnikiem powódki, wskazał nieprawidłowy adres pozwanego, przez co ten nie otrzymał kierowanej do niego korespondencji.

Na tle takich ustaleń Sąd pierwszej instancji stwierdził naruszenie przewidzianego w art. 32 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 231 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o z.z.) obligatoryjnego trybu współdziałania pozwanego pracodawcy z komitetem założycielskim, którego członkiem była powódka, w związku z czym na podstawie art. 45 § 1 KP orzekł o bezskuteczności dokonanego wypowiedzenia umowy o pracę.

Zmieniając ten wyrok Sąd drugiej instancji wskazał, że poczynając od 1995 r. pozwany pracodawca systematycznie przeprowadza restrukturyzację działalności

medycznej, polegającą na przetargowym zawieraniu kontraktów na świadczenie usług zdrowotnych z lekarzami lub zespołami lekarskimi. W jednym z takich przetargów brała udział powódka. Do dnia wypowiedzenia powódce umowy o pracę, pozwany pracodawca nie został poinformowany o powstaniu nowej organizacji związkowej mającej na celu ochronę interesów środowiska lekarskiego oraz pozostałych pracowników, w której powódka była wybrana do komitetu założycielskiego. Pismo tego związku zawodowego, informujące o jego powstaniu, nie dotarło do pozwanego z uwagi na niewłaściwe zaadresowanie. O jego utworzeniu pozwany dowiedział się dopiero z pozwu. Również powódka w dacie otrzymania wypowiedzenia umowy o pracę nie informowała pozwanego o utworzeniu nowego związku ani o tym, że jako członek komitetu założycielskiego, korzysta z ochrony przed wypowiedzeniem.

W związku z takimi ustaleniami Sąd drugiej instancji przyjął, że pozwany pracodawca nie miał obowiązku uzyskiwania zgody na rozwiązanie z powódką umowy o pracę w trybie art. 32 ustawy o z.z. Nadto uznał za trafne stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z 27 lutego 1997 r., I PKN 17/97 (OSNAPiUS 1997 nr 21, poz. 416), który przyjął, że utworzenie związku zawodowego w celu uzyskania szczególnej trwałości stosunku pracy przez pracowników, którzy wskutek restrukturyzacji mają otrzymać wypowiedzenie umów o pracę, jest nadużyciem wolności związkowej, wskutek czego roszczenie pracownika nie podlega ochronie z uwagi na jego sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. W konsekwencji Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony przez pozwanego wyrok i oddalił powództwo na podstawie art. 386 § 1 KPC w związku z art. 45 KP i art. 8 KP.

W kasacji powódki podniesiono zarzut naruszenia art. 32 ustawy o z.z. w związku z art. 8 KP przez błędne przyjęcie, że powódka sprzecznie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub z zasadami współżycia społecznego korzystała z ochrony prawnej związanej z posiadaniem statusem prawnym członka komitetu założycielskiego nowej organizacji związkowej. Zdaniem skarżącego, został naruszony również art. 38 KP przez przyjęcie, że w sprawie był zachowany tryb konsultacji związkowej wypowiedzenia powódce umowy o pracę. Kasacja zawierała także zarzuty naruszenia przepisów postępowania - art. 233 § 1 KPC w związku z art. 135 i 244 § 1 KPC, wynikające z niedopuszczenia dowodu na okoliczność skutecznego doręczenia pozwanemu pisma z 27 lipca 1998 r. z informacją o powstaniu nowego związku zawodowego.

W odpowiedzi na kasację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, wskazując na zmniejszenie się liczby członków nowo założonej organizacji związkowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona już dlatego, że nieprawidłowe było ustalenie Sądu drugiej instancji, iż o utworzeniu nowego związku zawodowego pracodawca dowiedział się dopiero z pozwu, skoro z przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ustaleń pierwszoinstancyjnych wynikało, że powódka pismem z dnia 15 kwietnia 1998 r. zwracała się do pozwanego z prośbą o rozważenie możliwości anulowania dokonanego dzień wcześniej wypowiedzenia umowy o pracę, powołując się na status członka założyciela, którego stosunek pracy podlega wzmożonej ochronie przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem stosunku pracy (art. 32 ust. 1-3 ustawy o z.z.). Tak uzyskaną informację pozwany zignorował, przez co wypowiedzenie powódce stosunku pracy nastąpiło z naruszeniem przepisów o wypowiedaniu umów o pracę.

Nadto Sąd drugiej instancji bez wskazania jakichkolwiek dowodów przyjął, że powódka została założycielem nowoutworzonego zakładowego związku zawodowego wyłącznie w celu uzyskania ochrony przed wypowiedzeniem jej stosunku pracy. Sąd Najwyższy nie podzielił jakoby „ze wszech miar słusznego założenia” skarżącego, że celem założenia związku zawodowego jest uzyskanie szczególnej ochrony trwałości stosunków pracy jego działaczy, ponieważ związki zawodowe są ustawowo powoływane do reprezentowania i obrony praw, interesów zawodowych i socjalnych wszystkich zrzeszonych w nim członków (art. 1 ust. 1 ustawy o z.z.), a prawidłowe realizowanie tych celów ma ułatwić ustawowe zagwarantowanie wzmożonej ochrony trwałości stosunku pracy funkcyjnym działaczom związkowym, którzy w swej działalności związkowej z natury rzeczy mogą być narażeni na konflikty z pracodawcami. Co do zasady nie wolno dopuszczać do sądowego korygowania lub wręcz negocjowania legislacyjnej woli ustanowienia w art. 32 ust. 1-3 ustawy o z.z. wzmożonej ochrony trwałości stosunków pracy, która przysługuje funkcyjnym działaczom związkowym z mocy samego prawa i de lege lata nie jest uzależniona od poinformowania o jej ochronnym zakresie podmiotowym pracodawcy, którego obarcza powinność uzyskania wiadomości o istniejących związkach zawodowych i jego funkcyjnych

członkach, z którymi rozwiązanie stosunku pracy wymaga uzyskania ustawowo wiążącego stanowiska właściwego organu związków zawodowych.

Ważne jest przy tym to, że procesowe skutki zaskarżenia niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę przez pracowników korzystających ze szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy prowadzą - z zasady - do orzeczenia bezskuteczności bezprawnego wypowiedzenia umowy o pracę lub przywrócenia do pracy i zasądzenia wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy (art. 45 § 1 i 3 KP). W szczególności do takich pracowników nie stosuje się wyjątku z art. 45 § 2 KP, a zasądzenie odszkodowania następuje jedynie w razie niemożliwości uwzględnienia żądania z przyczyn określonych w art. 41¹ KP. Niekiedy dopuszcza się możliwość podważenia tak daleko idącej ochrony stosunku pracy z uwagi na przewidzianą w art. 8 KP klauzulę nadużycia prawa przez czynienie z niego użytku w sposób oczywiście sprzeczny z zasadami współżycia społecznego lub ze społeczno-gospodarczym jego przeznaczeniem. Jednakże zastosowanie tego szczególnego przepisu - jako wyjątku od nadrzędnej reguły pewności zagwarantowanej ustawowo wzmożonej ochrony trwałości stosunku pracy funkcyjnych działaczy związkowych - wymaga precyzyjnego wykazania i przekonującego udowodnienia, na czym konkretnie polegała sprzeczność działania pracownika ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa do korzystania ze szczególnej ustawowej ochrony trwałości stosunku pracy lub jakie konkretnie zasady współżycia społecznego pracownik swoim zachowaniem pogwałcił. Tego rodzaju wymagań nie mogło zastąpić ogólnikowe odwołanie się przez Sąd drugiej instancji do tezy jednego z orzeczeń Sądu Najwyższego, które nie ma waloru powszechnie obowiązującej wykładni prawa, zwłaszcza w oderwaniu od stanu faktycznego, który doprowadził w konkretnej sprawie do sformułowania poglądu o nadużyciu wolności związkowej w celu uzyskania szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy przez pracowników, którzy otrzymali wypowiedzenia umów o pracę wskutek restrukturyzacji pracodawcy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował kasatoryjnie na podstawie art. 393¹³ KPC.

=====